

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 18. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Aldis Laviņš,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 138/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ pantu (turpmāk - apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk - Satversme) 105. panta ceturtajam teikumam;

1.2. apturēt apstrīdētās normas darbību.

2. Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ panta pirmā daļa noteic:

„Ja komercsabiedrība, kura nonākusi finansiālās grūtībās un saskaņā ar komercedarbības atbalstu regulējošiem normatīvajiem aktiem saņem atbalstu, ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms Eiropas Komisijas lēmumā vai nacionālajā normatīvajā aktā par atbalsta piešķiršanu noteiktā komercsabiedrības likvidācijas termiņa konstatē, ka komercedarbības atbalsts nav pilnībā atmaksāts un līdz atbalsta sniegšanas termiņa beigām netiks atmaksāts, komercsabiedrība izbeidz darbību un uzsāk komercsabiedrības likvidācijas procesu, ņemot vērā šā panta otrajā un trešajā daļā paredzētos nosacījumus.”

Minētā panta otrā daļa noteic:

„Saskaņā ar šā panta pirmo daļu uzsāktā likvidācijas procesa ietvaros pakārtotās saistības tiek pildītas tikai tad, kad ir pilnībā atmaksāts saņemtais komercdarbības atbalsts. Līdz komercdarbības atbalsta atmaksāšanai:

1) nespēja atmaksāt komercdarbības atbalstu un pakārtoto saistību neizpilde nav pamats maksātnespējas procesa ierosināšanai;

2) pakārtoto saistību kreditora prasījums nevar tikt nodrošināts, kā arī pakārtoto saistību kreditors nav tiesīgs prasīt viņam pienākošos summu deponēšanu vai jebkādu citu saistību izpildi;

3) ir aizliegts komercsabiedrības dalībniekiem (akcionāriem, biedriem, īpašniekiem) izmaksāt likvidācijas kvotas.”

Saskaņā ar minētā panta trešo daļu Uzņēmumu reģistrs izslēdz komercsabiedrību no publiskā reģistra arī tad, ja atbilstoši šajā pantā paredzētajiem nosacījumiem veiktas likvidācijas ietvaros nav atmaksāts komercdarbības atbalsts vai nav izpildītas pakārtotās saistības.

Savukārt minētā panta ceturtā daļa paredz, ka, ja daļa no komercdarbības atbalsta netiek atgūta, pēc komercsabiedrības likvidācijas šo daļu dzēš likumā par valsts budžetu kārtējam gadam noteiktajā apmērā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzēja Satversmes 105. panta ceturtajā daļā noteiktās tiesības.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

5. Pieteikumam, kas iesniegts Satversmes tiesai, ir jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas pirmajam punktam papildus Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmajā daļā noteiktajam pieteikumā ir jāpamato, ka ir aizskartas Satversmē noteiktās pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka viņa pamattiesības ir aizskartas ar brīdi, kad apstrīdētā norma stājusies spēkā. Tomēr no pieteikuma motivācijas izriet, ka, Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, viņa pamattiesību aizskārums ir īpašuma atsavināšana sabiedrības vajadzībām, proti, kredītiestādes likvidācija, neapmierinot viņa kreditora prasījumu. Ņemot vērā, ka līdz kredītsabiedrības likvidācijas pabeigšanai Pieteikuma iesniedzēja kreditora prasījums turpina pastāvēt, Pieteikuma iesniedzēja īpašuma atsavināšana vēl nav notikusi, bet ir tikai gaidāma nākotnē. Tātad Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības nav aizskartas, taču to aizskārums ir gaidāms nākotnē.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Nākotnē sagaidāma aizskāruma gadījumā ir skaidri redzams, ka tas personai agrāk vai vēlāk, bet noteikti radīsies (*sk.*

Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23. punktu).

Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 10. punktu).*

No apstrīdētās normas pirmās daļas izriet, ka priekšnoteikums tajā noteikto kredītiestādes likvidācijas nosacījumu piemērošanai ir kredītiestādes nespēja līdz likvidācijas procesa beigām atmaksāt tai piešķirto valsts atbalstu. Ņemot vērā, ka apstrīdētās normas otrā daļa liedz pakārtoto saistību kreditoru prasījumu apmierināšanu likvidācijas procesā, bet trešā daļa paredz kredītsabiedrības likvidāciju, neskatoties uz neapmierinātajiem pakārtoto saistību kreditoru prasījumiem, ir secināms, ka, kredītiestādei tiekot likvidētai apstrīdētajā normā noteiktajā kārtībā, tās pakārtoto saistību kreditoru prasījumi netiks apmierināti. Tātad Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumus ir nenovēršams.

Gadījumā, kad konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizskārumus ir gaidāms, konstitucionālajā sūdzībā nav nepieciešams pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav, kā arī nav nepieciešams vērtēt, vai ir ievērots Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtajā daļā noteiktais termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² panta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pamatojot savu viedokli, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. panta ceturtajam teikumam, pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka apstrīdētā

norma paredzot Pieteikuma iesniedzēja īpašuma atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, nepieņemot speciālu likumu un nenosakot par to taisnīgu atlīdzību. Tomēr pieteikumā nav vērtēta valsts atbalsta juridiskā daba un piešķiršanas mērķi, kā arī risks neatgūt ieguldītos vai kredītiestādē noguldītos līdzekļus sakarā ar kredītiestādes iespējamām finansiālajām grūtībām, ko uzņemas ikviens pakārtoto saistību kreditors.

Proti, komercdarbības atbalsts tiek piešķirts komercsabiedrībām, lai novērstu tām radušos finansiālo grūtību negatīvās sekas. Satversmes tiesa iepriekš ir secinājusi, ka, personai, kļūstot par kredītiestādes kreditoru, ir jāapzinās ar to saistītais risks, ka jebkura kredītiestāde var nonākt finansiālās grūtībās un kļūt maksātnespējīga, kā rezultātā kreditors var vispār neatgūt savus līdzekļus, un ka valsts negarantē riskanta biznesa pasākuma dalībnieka tiesības būt pasargātam no komercdarbības riska (*sal. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 17.3. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, kādēļ Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka gaidāmā Pieteikuma iesniedzēja īpašuma samazinājuma cēlonis ir tieši likumdevēja pieņemtā apstrīdētā norma, nevis kredītiestāžu darbībai raksturīgais risks neatgūt ieguldītos līdzekļus.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

8. Pieteikumā ir lūgts apturēt apstrīdētās normas darbību.

Minētais lūgums ir atzīstams par lūgumu piemērot pagaidu aizsardzības līdzekļus, lai nodrošinātu Satversmes tiesas sprieduma izpildi (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 4. februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2015-03-01 4. punktu*).

Pagaidu aizsardzības mērķis ir novērst no apstrīdētās tiesību normas vai normām izrietošu, personai nelabvēlīgu un neatgriezenisku seku iestāšanos, pirms Satversmes tiesa ir pabeigusi izskatīt lietu, kuras ietvaros ir vērtējama attiecīgo tiesību normu atbilstība augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošana ir nesaraujami saistīta ar lietas izskatīšanu Satversmes tiesā, tādēļ lūgums par tā piemērošanu var tikt izskatīts vienīgi tad, ja lieta tiek ierosināta. Tā kā konkrētajā gadījumā lietas ierosināšana ir atsakāma, Pieteikuma iesniedzēja lūgums par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu ir

atstājams bez izskatīšanas. Papildus Satversmes tiesa norāda, ka jautājums par apstrīdēto normu darbības apturēšanu nav neregulēts procesuāls jautājums, kuru Satversmes tiesa būtu tiesīga izlemt (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 4. februāra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. 2015-03-01*).

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 138/2017).
2. Atstāt bez izskatīšanas [...] lūgumu apturēt Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 8.¹ panta darbību.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova